

1904 jún. 20

A nemzetiségi törvény (1868: XLIV. tc.) értelmezése a galaci osztrák—magyar konzul német nyelvű átiratának képviselőházi vitájában

Képv. Napló, 1901—1906, XXV. 297—30 1. 1.

Olay Lajos: T. képviselőház! A miniszterelnök mint belügyminiszter utasította Debrecen város polgármesterét, hogy a galaci osztrák—magyar konzul német nyelvű átiratát intézze el. Utasította azon indokból, mert a konzulátusoknál tudvalevőleg nincsenek mindenütt oly tisztviselők, akik magyarul is levelezhetnének, és így a német nyelvű megkeresésnek tüntető mellőzése az állampolgárok komoly érdekeire nézve károsodással járhat.

Kubik Béla: Meg fogják hozni Bécsben!

Olay Lajos: Nem hittem a szemeimnek, mikor ezt a kormányleiratot olvastam; nem hittem, hogy a magyar kormány a magyar törvényeket, a magyar alkotmányt így lábbal tiporni merészelje. A magyar törvények világos rendelkezése szerint a magyar hatóságok és bíróságok nyelve egyedül a magyar lehet; más nyelven, mint magyarul azok nincsenek jogosítva intézkedni. Amikor tehát a t. belügyminiszter úr utasította Debrecen város polgármesterét, hogy német nyelvű átiratot intézzen el, ennek az is a következtetése, hogy arra csakis németül felelhet. *(Ellenmondások a jobboldalon.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Dehogy!

Olay Lajos: Hiszen a leiratban állította, hogy a konzulátusnál nem tudnak magyarul, tehát el kell intézni a német átiratot is, ennek következménye az is, hogy az átiratot az illető fél érdekében németül kell elintézni. Nem hiszem, hogy csak azért, hogy esetleg Bécsnek kedvében járjon, akadt volna magyar kormány valaha, amely ilyen világos nyíltsággal ilyen magyarellenes intézkedést tenni merészkedett volna. Ez a nemzeti politika? Hiszen, ha a programjában világosan meg is mondta itt a t. miniszterelnök úr, hogy ő nem követhet igazi nemzeti politikát, mert nem azon az alapon vállalta el a miniszterelnökséget, de mégis beszédében iparkodott magát, mint magyar kormányférfit bemutatni, és iparkodott úgy tüntetni fel a helyzetet, hogy mindent el fog követni abban az irányban, hogy a magyar állam kiépíttessék. Így nem fog kiépíttetni soha. Nagyon jól tudja a t. Ház minden tagja, hogy Románia számos részében igen sok magyar lakik, és csak elszórva, csekély számban osztrák alattvalók, és dacára annak, hogy valami 16, vagy nem tudom hány konzulátusunk van Romániában, alig van egyetlenegy magyar ott alkalmazva, talán egy-kettő tud magyarul beszélni, és így a mi szegény magyarjainkkal inkább oláhul beszélnek, ha azok tudnak, vagy nem tudom én, milyen nyelven, csak nem magyarul. Csakugyan nagy sajnálattal kell hogy konstataáljam, amit t. barátom, Eötvös Károly mondott, hogy itt vannak a jelenségei; és soha erősebb jelenségei nem lehetnek annak, hogy nagyon szomorú jövőnek nézünk elébe.

Én nem tudom megérteni a t. miniszterelnök urat mint belügyminisztert. Ám mondja el a dolgok történetét, de én lehetetlennek tartom, hogy a magyar kormány világos törvénytisértésre utasíthassa a tisztviselőt. Márpedig abban a rendeletben világos törvénytisértésre utasította a tisztviselőt, amikor meghagyta neki, hogy a német nyelvű átiratot elintézzze. Én igazán örülnék rajta, hogyha abban a tisztviselőben erő, magyarság és törvénytisztelet volna, és nem foganatosítaná a rendeletet, hanem a törvényre hivatkozva, ezt a rendeletet mint törvénytelen visszautasítaná. Ha ezt meg fogja tenni, amit hiszek, akkor majd bővebben fogok szólni a dologról, most csak a t. háznak figyelmébe akartam ajánlani ezt a dolgot, és csak éppen jelezni akartam álláspontomat, hogy nem vagyunk hajlandók túrni azt, hogy itt a törvények Bécs érdekében lábbal tiportassanak. Ezt kívántam elmondani. *(Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Gróf Tisza István miniszterelnök: T. ház! Abból egy szó sem áll, hogy én arra utasítottam volna Debrecen városának polgármesterét, hogy német nyelven intézze el a galaci konzulátus beadványát.

Neki teljesen joga van, természetszerűleg, az ő hivatalos nyelvén, magyarul intézni el az átiratot. Másrészt, akár tetszik ez az állapot a képviselő úrnak, akár nem, de a mai törvényes állapot szerint a közös diplomáciának a szolgálati nyelve a német. *(Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem áll!)*

Kubik Béla: Hol van az a magyar törvény? *(Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Úgy van! Hol van az a magyar törvény?)*

Gróf Tisza István miniszterelnök: Hát mondtam én, hogy törvényben van kimondva? Én azt mondtam, hogy ez törvényes állapot. Nagyon nehéz dolog oly képviselő urakkal diszkusszióba bocsátkozni, akik vagy nem tudják, vagy elcsavarják a legkardinálisabb jogi alaptételeket. Hiszen a legkardinálisabb jogi alaptételek a szokásjog útján, gyakorlat útján jönnek létre. Hát Magyarországon minden tényleges állapotnak tételes törvényben van meg az alapja? *(Úgy van! jobbfelől. Mozgás a szélsőbaloldalon.)* Éppen nálunk, hol az ezeréves jogfejlődés a döntő sok jogtételre nézve, ki állíthat ilyet? 1867 óta soha, sem most, sem azelőtt nem volt megtámadva az, hogy a diplomáciai belszolgálatnak nyelve a német. *(Mozgás a szélsőbaloldalon.)*

Kubik Béla: Nem kifogásoltuk-e mindig? Nem kifogásolta senki? *(Úgy van! a szélsőbaloldalon.)* Ez csürés-csavarás! Majd ki fogjuk mutatni. *(Zaj.)*

Lengyel Zoltán: Négy évtized óta egyebet sem beszéltünk, mint ezekről a dolgokról! *(Úgy van! a szélsőbaloldalon.)*

Gróf Tisza István miniszterelnök: Mennyi minden egyebet beszélt itt a képviselő úr! *(Úgy van! jobbfelől. Mozgás a szélsőbaloldalon.)* Különbem nem azt mondtam, hogy azok a képviselő urak, akik egyáltalában megtámadják a 67-es alapot, helyeslik; de igenis mondtam azt, és állítom, hogy ezt a célt akceptálta 67 óta minden kormány és minden többség, amely a 67-es alapon áll, és minden párt, mely a 67-es alapon áll.

Kubik Béla: Ez megint más!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Ennek folytán nagyon természetes dolog, hogy a galaci konzulátusnak joga van, és joga lesz német nyelvű átiratot intézni. Hogyha azután egy magyar hatóság kapja az ilyen német nyelvű átiratot, amely németül nem ért, azt felküldheti a belügyminisztériumhoz, hogy itt lefordítsák; de ha ért németül, sokkal jobban teszi, ha maga lefordítja, mert ezzel gyorsabbá teszi az ügymenetet. *(Úgy van! jobbfelől. Mozgás a szélsőbaloldalon.)* Ennek folytán nem tehettem egyebet, mint azt az utasítást intéztem a polgármesterhez. *(Mozgás balfelől.)*

Kubik Béla: Most tapsoljanak a magyar emberek!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Hozzáteszem, hogy még ha olyan helyről kapott volna is német átiratot, ahonnan magyart kellett volna kapnia, mondjuk egy katonai parancsnokságtól ...

Kubik Béla: Például egy kabinetirodából!

Gr. Tisza István miniszterelnök: ...akkor sem az lett volna a módja, hogy visszaküldje az átiratot, hanem az, hogy tegyen panaszt a maga felsőbb hatóságánál, és terjessze fel az ügyet oda. Mert az nem szolgálati eljárás, nem rend és nem törvénytisztelet, hogy egyes hatóságok elintézetlenül küldözgessék egymásnak vissza az átiratokat; hanem igenis, ha szabálytalanság történik, tessék a magyar kormányhoz fordulni annak orvoslása és a netán megtorlandó cselekvény megtorlása végett. Ennek folytán soha, semmi körülmények közt nem fogom helyeselni és kifogás tárgyává fogom tenni, ha egyes átiratok ily szempontból a küldő hatósághoz elintézetlenül visszaküldetnek.

Rátkay László: Gyönyörű védelme a magyar államnyelvnek!

Kubik Béla: Tapsoljanak a magyar urak!

B. Kaas Ivor: Hodossy.

Gróf Tisza István miniszterelnök: Azt hiszem, a magyar nyelv védelme nem az ilyen rendetlen, anarchisztikus eljárásban van, hanem abban, ha az illető hatóságok a kormányhoz fordulnak, ha arra szükség van, és a kormány védje meg a magyar nyelv érdekeit. *(Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)*

Kubik Béla: Nem ég le a pofájukról a bőr? *(Nagy zaj.)*

Elnök¹: Kubik Béla képviselő urat ezért a sértő kifejezésért rendreutasítom.

¹ Perczel Dezső.

Kubik Béla: Helyes! Százszor mártírhalált halok ilyenekért, és nekem nem lesz szégyen. (*Helyeslés a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.*)

Elnök: Minthogy az elnök rendreutasítása ellen felszólalni nem szabad, Kubik Béla képviselő urat másodszer is rendreutasítom.

Lengyel Zoltán: Tessék mindnyájunkat rendreutasítani.

Elnök: Lengyel Zoltán képviselő urat is rendreutasítom.

Kubik Béla: Nem ég le a pofájukról a bőr? (*Rendre! Rendre! a jobboldalon. Elnök csenget.*) Gyalázat! (*Zaj a jobboldalon. Elnök csenget!*)

Elnök: Miután Kubik Béla képviselő urat kétszer rendreutasítottam . . .

Lengyel Zoltán: Utasítsa negyedszer . . .

Elnök: . . . és miután fenntartotta sértő kifejezését, kérdem a t. házat: kívánja-e ezt az esetet a mentelmi bizottsághoz utasítani? (*Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.*) Felkérem azokat a t. képviselő urakat, akik az ügyet a mentelmi bizottsághoz utasítani kívánják, szíveskedjenek felállni. (*Megtörtént.*) Többség. A ház az esetet a mentelmi bizottsághoz utasítja.

Lengyel Zoltán: Láttunk már komiszabb dolgot is.

Madurász József: Számláltassák meg a házat!

Gabányi Miklós: Nem vagyunk százan!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Végül még egy megjegyzéssel tartozom. A t. képviselő úr nem gondolta meg, mily könnyelmű dolgot követett el, amikor innen, biztos helyről az illető tisztviselőt a köteles engedelem felmondására hívta fel. (*Igaz! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.*) Sokkal komolyabb és sokkal kötelességtudóbb embernek ismerem Debrecen város polgármesterét, semhogy feltételezném, hogy az ilyen felhívásnak engedne. De azért engedjen meg a t. képviselő úr, intézheti felszólítását olyan emberhez is, aki beugrik az ilyen tanácsnak, és akkor aztán azon súlyos következményekért, melyek rá háromolnának (*Mozgás a szélsőbaloldalon.*), az erkölcsi felelősség a tanácsadót terheli. (*Igaz! Úgy van! a jobboldalon.*)

Olay Lajos: T. képviselőház!

Elnök: Mi címen kíván szólni a képviselő úr?

Olay Lajos: Személyes kérdésben és részben szavaim értelmének helyreigazítása címén.

T. képviselőház! Teljesen értem és felfogom ama szavak komolyságát, amelyeket a t. belügyminiszter úr hozzám intézett, de engedjen meg, én is meggondoltam annak horderejét, amit mondtam. Mi a kérdés? Az, hogy az a leirat, az a rendelet, melyet a belügyminiszter küldött Debrecen városához, törvényes-e vagy törvénytelen? Miután becsületes felfogás szerint az törvénytelen, én annak ellenében felhívtam a hatósági közegnek, a polgármesternek figyelmét, és izgattam arra, hogy ne tegyenek annak eleget. Ha a leirat törvényes alappal bírna, volna férfias bátorságom annak beismerésére, hogy hibát követtem el. De ha törvénytelen a rendelet, akkor kötelessége a tisztviselőnek a kormány rendeletét visszautasítani és az ellen felírni, ez esetben kötelességet teljesítettem figyelemzetetésemmel. (*Igaz! aszélsőbaloldalon.*) Ez az alkotmányban gyökerező joga a magyar tisztviselőnek, nem izgatás tehát a kötelesség teljesítésére való felhívás. Így bánni a magyar állam legféltettebb, legszentebb jogával a nyelvkérdésben a t. miniszterelnök úrnak nem szabad. Hiszen a kormány álláspontja az 1867. XII. tc. 11-dik §-a értelmében, hogy az államnyelv minden téren a magyar, és az állam nyelve sohasem lehet más, mint a magyar. Arra utasítani tehát kormányrendelettel a hatóságot, hogy a más nyelvű átiratot intézze el, vagy éppen más nyelven intézze el, nem szabad. Lehet, hogy ez utóbbi nincs is benne a rendeletben — nem láttam, hogy benne lett volna a miniszterelnök úr leiratában, hogy azt a konzulátusi iratot német nyelven intézzék el (*Mozgás a jobboldalon.*), de ez önként értetődő, józan gondolkodás szerint önmagából következik. (*Ellentmondás jobbról.*) Mert ha áll a belügyminiszter úr tétele, hogy a felek jogos érdekének szempontjából, a gyors elintézés szempontjából német nyelvű átiratot is intézzen el a polgármester, annak csak úgy van foganata, ha németül is intézi el, mert hiába küld magyar iratot a konzulnak, az nem érti meg, ott vagyunk, ahol voltunk, akkor a konzulnak kell küldözgetnie ide-oda, hogy fordítsák le. (*Felkiáltások a jobboldalon: Küldözgesse!*) Én azt hiszem, az én felfogásom és az én eljárásom felel meg a törvénynek, a magyar

állam jogainak, a nemzeti állam követelésének, és ezzel homlokegyenest ellenkezőleg a miniszter úrnak sem a mostani beszéde, sem a leirata nem felel meg a törvénynek, nem felel meg a magyar állam igazi érdekének. *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* Ezt kívántam röviden megjegyezni.

Lengyel Zoltán: A házszabályokhoz kérek szót! Bár az előbb lefolyt eset után itt jogról, törvényről és házszabályról hiába beszélünk, mégis kénytelen vagyok konstatálni, hogy az igen tisztelt elnök úr és a túloldal mindig nagyon jól tudják a házszabályt, mikor azt ellenünk kell alkalmazni, és sohasem tudják, mikor olyan dolgokra kell alkalmazni, amelyek a t. képviselő uraknak kellemetlenek, akárhogyan meg is van az írva.

Az igen tisztelt elnök úr a mai ülés folyamán kétszer követett el olyasmit, ami házszabályokba ütközik. Az elnök úr nem tud felmutatni precedenst arra, hogy napirend előtti felszólalásoknál az elnök bejelentette volna, hogy milyen tárgyban akart az illető felszólalni. A 206. §-ban előírt eljárás egészen különbözik az interpellációknál követett eljárástól. Az interpellációnál be kell írni az interpelláció tárgyát, és az interpelláló arról beszél. A napirend előtti felszólalásnál be kell az elnöknek jelenteni, hogy miről akar valaki beszélni, ha azt az elnök megkérdezi; de azt a háznak tudomására adni nem kell, és nem is volt szokásban. Én ezt a szólásszabadság és a napirend előtti felszólalási jog korlátozásának tekintem, mert ez eddig szokásban nem volt, a házszabály ezt elő nem írja, és ha elő nem írja, a jobb értelemben, kiterjesztőleg kell a házszabályokat magyarázni.

A másik az a botrányos dolog, hogy az elnökség immár ismét egy képviselőt utasít a mentelmi bizottsághoz. *(Egy hang jobbfelől: Jól tette!)* Nagyon helyes. Egész Magyarországnak józan, okos, magyar közvéleménye előtt dicsőségesen emlegetjük azt, hogy az önök mentelmi bizottsága elítél bennünket. Elítélt a mentelmi bizottság statárialiter kétszer is engem, azonban hússzor felszólaltam, hogy a többi mentelmi ügyeket is vegye elő a bizottság, alkalmazza a 188. §-t, de soha nem hallgattak rám, és nem volt eredménye. Nem akarom most elsorolni, hogy miféle ügyekről van szó, de most már 39 napja, hogy kiadták a mentelmi bizottságnak az ügyemet, illetve Olay képviselő úr mentelmi jogának megsértését, hogy 15 nap alatt tegyen jelentést. Hol van az erős kéz, hol van a házszabály? Egy becsületes magyar ügyért tett közbeszólás miatt az elnök úr statárialisan intézkedik, mikor azonban a jogunkról van szó, hallgatnak. Én bejelentem, hogy nem elnöklés az, amit Önök csinálnak, hanem pártbíróság és végrehajtó közege a miniszterelnöknek. *(Zaj jobbfelől.)*

Kubik Béla: Méltó cimborájal *(Zaj.)*

Elnök: Ami az első kérdést illeti, vajon az elnökség helyesen cselekedett-e akkor, amikor a napirend előtt felszólalni kívánt képviselő úrnak... *(Nagy zaj balfelől.)* Egy kis türelmet kérek! Én is meghallgattam a képviselő urakat.

Ami azt a kérdést illeti, vajon az elnök házszabályszerűen cselekszik-e akkor, mikor azt a tárgyat is megemlíti röviden, amely miatt az illető képviselőnek napirend előtti felszólalása megengedett: ebből házszabálykérdést csinálni nem lehet. Legjobb tudomásom és meggyőződés szerint én ezzel házszabálysértést el nem követtem, mert házszabályunkban egy jotta sincs arról, hogy az elnök röviden csak azt jelezheti, hogy kinek adott engedélyt a felszólalásra, de nem jelezheti egyúttal azt is, hogy az illető mily tárgyban kívánt felszólalni. Én a ház iránti figyelemből...

Lengyel Zoltán: Nem volt sohasem szokásban.

Elnök: ...hogy a ház előzetesen tájékozva legyen, kötelességemnek tartottam ezt egészen röviden megemlíteni, és azt hiszem, nem lesz senki a házban, aki osztaná Lengyel képviselő úrnak azt a nézetét, hogy én ezzel a szólásszabadságot korlátoztam.

Kubik Béla: De igen. Voltunk.

Elnök: Engedelmet kérek, ha én röviden elmondom, hogy a képviselő úr miről fog beszélni, azzal én a szólásszabadságon sérelmet nem követek el. *(Zaj a szélsőbaloldalon.)* És én tudok precedenst mondani, sőt magam jártam el már így akárhányszor...

Kubik Béla: Ez preventív intézkedés a szó megvonására. *(Nagy zaj a jobboldalon.)*

Elnök: ...mert én nemegyszer jelentettem be azt, hogy valakinek engedélyt adtam napirend előtti szólásra, és mindannyiszor megjelöltem röviden a tárgyat anélkül, hogy az ellen bárki észrevételt tett volna.

Ami a másik kérdést illeti, hogy a mentelmi bizottsághoz utasított ügyek nincsenek elintézve, erre vonatkozólag úgy tudom, hogy a ház t. elnöke a múltkor intézkedett, hogy a mentelmi bizottság elnökénél megsürgettéssék az ügyek elintézése.

Lengyel Zoltán: Tíz hónap óta nincsenek elintézve.

Elnök: Engedelmet kérek, az elnök csak nem tehet arról, hogy a ház által kiküldött egyik vagy másik bizottság az ő feladatát kellő időben nem teljesíti.

Gabányi Miklós: Ki tehet róla, én? *(Derületség.)*

Elnök: Bocsánatot kérek, azt hiszem, hogy a mentelmi bizottság mindenesetre védeni fogja magát, hogy az adott időben nem tette meg jelentését, de esetleges mulasztásáért kizárólag ő felelős. Ami pedig azt illeti, mintha én pártbírótság volnék, vagy a miniszterelnöknek végrehajtó közege: Lengyel Zoltán képviselő urat ezért az állításáért rendreutasítom. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)*

Rátkay László: A házszabályokhoz kérek szót, éspedig azon törvényes alapon, hogy énszerintem a képviselőház elnökségének nemcsak a képviselőház tárgyalási rendjére, hanem minden, a magyar alkotmány és a magyar tételes törvények ellen intézett támadásra is vigyázni kell, és azt vissza kell utasítania, bárhonnan jöjjön is. *(Úgy van! a szélsőbaloldalon.)* Úgy látszik a t. elnök úrnak kikerülte a figyelmét az, hogy a miniszterelnök úr mai napon a felszólalásában azt mondotta, hogy a konzulátusoknak joguk van a német nyelvet használni, mert ez törvényes gyakorlat. Hát figyelmébe idézem a t. háznak is, a t. elnök úrnak is, hogy az 1867. XII. tc.-nek, vagyis annak a törvénynek, amelyet önök mindig védenek *(Egy hang a szélsőbaloldalon: Meghamisítanak!)*, és alkalmaznak vagy alkalmazni akarnak, egyik alapelve a paritás. Ez a teljes paritás pedig kiterjed a nyelvre is, és ha kiterjed a magyar nyelvre, akkor a t. miniszterelnök úrnak az az állítása, hogy a konzulátusoknak joguk van a magyar hatóságokkal német nyelvvvel levelezni, teljesen törvénybe ütközik.

Eltekintve ettől, a t. háznak és a t. elnök úrnak is tudnia kell, és vigyáznia kell arra, hogy van tételes törvényünk, a nemzetiségekről szóló törvény, amely világosan megmondja, hogy az egységes magyar nemzetnek államnyelve a magyar. Ha pedig ez a törvény áll, és ezt a törvényt védelmezni akarjuk, pedig akarjuk, mert védelmeznünk kell, védelmeznie kell a háznak is, a t. ház elnökségének is: akkor ezen tételes törvénnyel szemben a t. miniszterelnök úrnak mai azon kijelentése, hogy a magyar hatóságok hozzájuk nem az állam nyelvén, tehát idegen nyelven érkezett megkereséseket kötelesek elintézni, teljesen tarthatatlan és törvénytelen. *(Úgy van! a szélsőbaloldalon.)*

Én tehát kérdem a t. ház elnökségét, hogy miután tudomására hoztam már, hogy a magyar miniszterelnöki székől tételes törvényekkel ellenkező kijelentések hangzottak ma el, hajlandó-e a miniszterelnök urat rendreutasítani? *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

Gabányi Miklós: A házszabályokhoz kérek én is szót. *(Zaj.)*

T. képviselőház! Én voltam az, aki, mielőtt Kubik Béla t. képviselőtársam ügyében szavazott a túloldal, ti. a fölött szavazott, vajon az a mentelmi bizottsághoz utasított-e, arra kértem az elnök urat, méltóztassék megolvastatni a házat, vajon határozatképes-e. Ezt az elnök úr nem rendelte el, tehát ez házszabálysértés. *(Úgy van! a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: Ami ezt a kérdést illeti, én előbb szabályszerűen feltettem a kérdést, amely után ki mondtam a határozatot, és a képviselő úr csak azután, vagyis a határozat kimondása után kívánta közbeszólásával a házat megszámláltatni.

Gabányi Miklós: Előbb is kiáltottam! *(Ellentmondások jobbfelől.)*

Elnök: Ez elintézett dolog már, t. képviselőház. *(Úgy van! jobbfelől.)* Ami Rátkay képviselő úrnak a kérdését illeti, arra vonatkozólag egyszerűen csak annyit jelenthetek ki, hogy nem vagyok hajlandó a miniszterelnök urat rendreutasítani, mert a miniszterelnök úr kijelentései felett a ház többsége és bölcsessége dönt és nem az elnök. *(Helyeslés jobbfelől.)*